

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

" سیاست های کلی نظام قانون گذاری "

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر در دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: امید جلواریان

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در تاریخ ۱۳۹۸/۰۷/۰۶ سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری را در اجرای بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی، ابلاغ و با توجه به اهمیت موضوع در حاشیه آن مرقوم کردند: «سیاست‌ها به قوای سه‌گانه ابلاغ شود. سه قوه موظفاند اقدامات را زمان‌بندی و پیشرفت‌ها را گزارش نمایند».

سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تنظیم شده است و پنج نهاد از جمله قوای مقننه و مجریه و قضائیه، شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام با محوریت قوه مقننه مخاطب آنها هستند.

توجه به موازین شرع، به عنوان اصلی‌ترین منشاء قانون‌گذاری در تنظیم و تصویب طرح‌ها و لوایح قانونی و تأکید بر ارزیابی و پالایش قوانین و مقررات موجود کشور از حیث مغایرت با موازین شرعی، از نکات بسیار مهم در این سیاست‌هاست.

تعیین سازوکار مناسب برای مغایرت‌ناداشتن مقررات با قانون اساسی و نظارت بر مغایرت‌ناداشتن قوانین با سیاست‌های کلی نظام از دیگر موارد مهم در این سیاست‌هاست.

در سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری همچنین بر تعیین ساز و کار برای تشخیص قابلیت طرح در مجلس قبل از طرح و اعلام و وصول (موضوع اصل ۷۵ قانون اساسی) و ضابطه‌مندسازی و تعیین نصاب بالا برای ارجاع به مجمع تشخیص مصلحت نظام تأکید شده است.

عدالت محوری در قوانین و اجتناب از تبعیض ناروا و تعیین اولویت‌های قانون‌گذاری با محوریت گره‌گشایی از امور اجرایی کشور، اصول اجرا نشده قانون اساسی، سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی نظام، برنامه پنج‌ساله توسعه و مطالبات رهبری از دیگر مواردی است که در ابلاغیه رهبر معظم انقلاب به آنها اشاره شده است.

مدیریت پژوهش‌های خبری

۱۳۹۸/۰۹/۱۰

سیاست‌های کلی نظام قانون گذاری

*** لحاظ کردن موازین شرع (اصلی ترین منشاء قانون گذاری در تنظیم و تصویب طرح‌ها و لوایح قانونی):**

- ۱- ارزیابی و پالایش قوانین و مقررات موجود کشور از حیث مغایرت با موازین شرعی
- ۲- ایجاد سازوکار لازم برای تضمین اصل چهارم قانون اساسی

*** توجه به قانون اساسی:**

- ۱- ارزیابی و پالایش قوانین و مقررات موجود کشور از حیث مغایرت با قانون اساسی
- ۲- تعیین سازوکار مناسب برای مغایرت نداشتن مقررات با قانون اساسی

*** لحاظ کردن سیاست‌های کلی نظام:**

- ۱- نظارت بر مغایرت نداشتن قوانین با سیاست‌های کلی نظام:
 - ۱-۱- با همکاری شورای نگهبان و مجمع تشخیص
 - ۲- تصویب قوانین لازم برای تحقق هریک از سیاست‌های کلی نظام

*** تعیین حدود اختیارات و صلاحیت مراجع وضع قوانین و**

مقررات:

- ۱- بیان تعریف روشن و مشخص:
 - ۱-۱- از قانون
 - ۲-۱- از آیین‌نامه، تصویب‌نامه و بخشنامه موضوع اصل ۱۳۸
 - ۳-۱- از قانون آزمایشی و اساسنامه موضوع اصل ۸۵
 - ۴-۱- از برنامه و خط مشی دولت و تصمیمات موضوع اصل ۱۳۴
 - ۵-۱- از آرای وحدت رویه و ضوابط موضوع اصل ۱۶۱
- ۲- طبقه‌بندی و تعیین هرم سیاست‌ها، قوانین و مقررات کشور:
 - ۲-۱- بر اساس نص یا تفسیر اصول قانون اساسی حسب مورد از طریق

مجلس

*** تعیین حدود اختیارات مجلس:**

- ۱- در اصلاح لوایح با رعایت اهداف لایحه
- ۲- در تصویب ساختار و مفاد بودجه سالانه کل کشور:
 - ۲-۱- پیش‌بینی درآمدها
 - ۲-۲- هدف‌گذاری‌ها
 - ۲-۳- پیش‌بینی موارد هزینه و جز آن
- ۳- تصویب قانون لازم و اصلاح آیین‌نامه داخلی مجلس

*** تعیین وظایف دولت و مجلس در مورد تعداد وزرا و وظایف و**

اختیارات آنان:

- ۱- وظایف قانونی رئیس جمهور موضوع اصل ۶۰ قانون اساسی
- ۲- وظایف قانونی رئیس جمهور موضوع اصل ۱۲۴ قانون اساسی
- ۳- هر گونه ادغام، الحاق، انتزاع و ایجاد سازمان‌های اداری، از طریق تصویب قانون

*** رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای**

انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر:

- ۱- قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن
- ۲- معطوف بودن به نیازهای واقعی
- ۳- شفافیت و نداشتن ابهام
- ۴- استحکام در ادبیات و اصطلاحات حقوقی
- ۵- بیان شناسه تخصصی هر یک از لوایح و طرح‌های قانونی و علت پیشنهاد آن
- ۶- ابتدا بر دیدگاه‌های کارشناسی و ارزیابی تأثیر اجرای قانون
- ۷- ثبات، نگاه بلندمدت و ملی
- ۸- انسجام قوانین و تغییر ندادن یا اصلاح ضمنی آنها بدون ذکر شناسه تخصصی

۹- جلب مشارکت حداکثری در فرآیند قانون‌گذاری:

- ۹-۱- مردم
- ۹-۲- ذی‌نفعان
- ۹-۳- نهادهای قانونی مردم‌نهاد تخصصی و صنفی
- ۱۰- عدالت محوری در قوانین و اجتناب از تبعیض ناروا:
- ۱۰-۱- عمومی بودن قانون و شمول و جامعیت آن و حتی‌الامکان پرهیز از استثنای قانونی

*** تعیین عناوین قوانین جامع، تبویب، تنقیح و تعیین شناسه**

قوانین موجود کشور در طول برنامه ششم توسعه

*** تعیین ساز و کاری برای تشخیص قابلیت طرح در مجلس قبل از**

طرح و اعلام وصول:

۱- موضوع اصل ۷۵ قانون اساسی

*** ضابطه‌مندسازی و تعیین نصاب بالا برای ارجاع به مجمع**

تشخیص مصلحت نظام:

۱- در موارد تعارض مصوبه مجلس با نظر شورای نگهبان

**سیاست‌های کلی نظام
قانون‌گذاری**

*** بازنگری در مصوباتی که بر اساس مصلحت در مجمع تصویب شده است:**

۱- از حیث تعیین دوره اعتبار مصلحت

*** رعایت صلاحیت ذاتی قوای سه گانه در خصوص قوانین:**

۱- در قوانین مربوط به تشکیل برخی نهادها مانند شوراهای عالی

۲- بازنگری در قوانین موجود این نهادها

۳- پیش‌بینی ساز و کار کارآمد قانونی لازم برای تضمین مغایرت نداشتن مصوبات آنها با قوانین عادی

*** تعیین اولویت‌های قانون‌گذاری با محوریت:**

۱- گره‌گشایی از امور اجرایی کشور

۲- اصول اجرا نشده قانون اساسی

۳- سند چشم‌انداز

۴- سیاست‌های کلی نظام

۵- برنامه پنج ساله توسعه

۶- مطالبات رهبری

*** رعایت تدابیر فرماندهی کل نیروهای مسلح در قانون‌گذاری**

برای نیروهای مسلح

*** ترویج و نهادینه سازی فرهنگ رعایت، تمکین و احترام به**

قانون و تبدیل آن به مطالبه عمومی

**سیاست‌های کلی نظام
قانون‌گذاری**

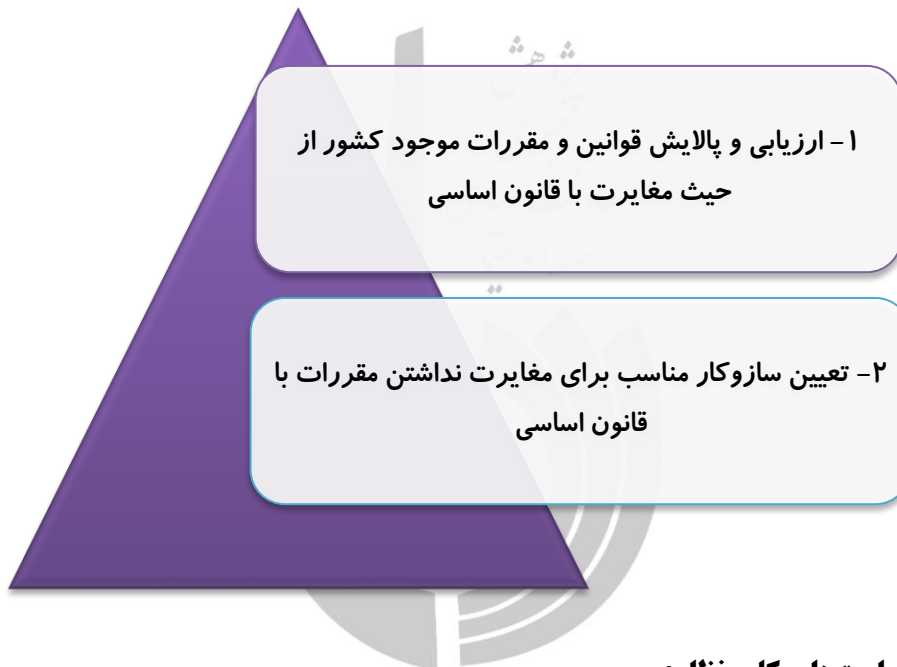
محورهای متن ابلاغیه:

* لحاظ کردن موازین شرع (اصلی‌ترین منشاء قانون‌گذاری در تنظیم و تصویب طرح‌ها و لوایح قانونی):

۱- ارزیابی و پالایش قوانین و مقررات موجود کشور از حیث
مغایرت با موازین شرعی

۲- ایجاد سازوکار لازم برای تضمین اصل چهارم قانون اساسی

* توجه به قانون اساسی:

* لحاظ کردن سیاست‌های کلی نظام:

- ۱- نظارت بر مغایرت نداشتن قوانین با سیاست‌های کلی نظام:
- ۱-۱- با همکاری شورای نگهبان و مجمع تشخیص
- ۲- تصویب قوانین لازم برای تحقق هریک از سیاست‌های کلی نظام

*** تعیین حدود اختیارات و صلاحیت مراجع وضع قوانین و مقررات:**

۱- بیان تعریف روشن و مشخص:

۱-۱- از قانون

۱-۲- از آیین‌نامه، تصویب‌نامه و بخشنامه موضوع اصل ۱۳۸

۱-۳- از قانون آزمایشی و اساسنامه موضوع اصل ۸۵

۱-۴- از برنامه و خط مشی دولت و تصمیمات موضوع اصل ۱۳۴

۱-۵- از آرای وحدت رویه و ضوابط موضوع اصل ۱۶۱

۲- طبقه‌بندی و تعیین هرم سیاست‌ها، قوانین و مقررات کشور:

۲-۱- بر اساس نص یا تفسیر اصول قانون اساسی حسب مورد از طریق مجلس

*** تعیین حدود اختیارات مجلس:**

- ۱- در اصلاح لوایح با رعایت اهداف لایحه
- ۲- در تصویب ساختار و مفاد بودجه سالانه کل کشور:
 - ۲-۱- پیش‌بینی درآمدها
 - ۲-۲- هدف‌گذاری‌ها
 - ۲-۳- پیش‌بینی موارد هزینه و جز آن
- ۳- تصویب قانون لازم و اصلاح آیین‌نامه داخلی مجلس

*** تعیین وظایف دولت و مجلس در مورد تعداد وزرا و وظایف و اختیارات آنان:**

- ۱- وظایف قانونی رئیس جمهور موضوع اصل ۶۰ قانون اساسی
- ۲- وظایف قانونی رئیس جمهور موضوع اصل ۱۲۴ قانون اساسی
- ۳- هر گونه ادغام، الحاق، انتزاع و ایجاد سازمان‌های اداری، از طریق تصویب قانون

*** رعایت اصول قانون گذاری و قانون نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح های قانونی با تأکید بر:**

۱- قابل اجرا بودن قانون و قابل سنجش بودن اجرای آن

۲- معطوف بودن به نیازهای واقعی

۳- شفافیت و نداشتن ابهام

۴- استحکام در ادبیات و اصطلاحات حقوقی

۵- بیان شناسه تخصصی هر یک از لوایح و طرح های قانونی و علت پیشنهاد آن

۶- ابتدا بر دیدگاه های کارشناسی و ارزیابی تأثیر اجرای قانون

۷- ثبات، نگاه بلندمدت و ملی

۸- انسجام قوانین و تغییر ندادن یا اصلاح ضمنی آنها بدون ذکر شناسه تخصصی

۹- جلب مشارکت حداکثری در فرآیند قانون گذاری:

۹-۱- مردم

۹-۲- ذی نفعان

۹-۳- نهادهای قانونی مردم نهاد تخصصی و صنفی

۱۰- عدالت محوری در قوانین و اجتناب از تبعیض ناروا:

۱۰-۱- عمومی بودن قانون و شمول و جامعیت آن و حتی الامکان پرهیز از استثنای قانونی

* تعیین عناوین قوانین جامع، تبویب، تنقیح و تعیین شناسه قوانین موجود کشور در طول برنامه ششم توسعه

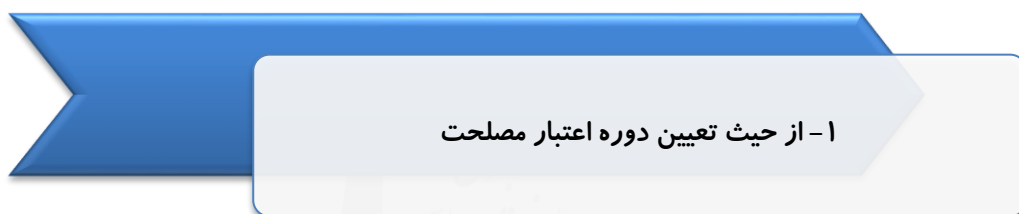
* تعیین ساز و کاری برای تشخیص قابلیت طرح در مجلس قبل از طرح و اعلام وصول:

۱- موضوع اصل ۷۵ قانون اساسی

*** ضابطه‌مندسازی و تعیین نصاب بالا برای ارجاع به مجمع تشخیص مصلحت نظام:**

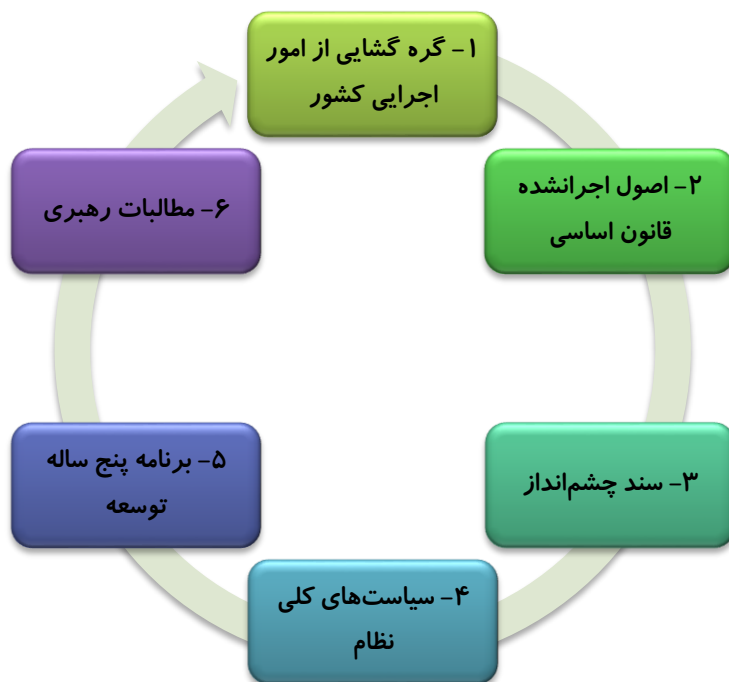
*** بازنگری در مصوباتی که بر اساس مصلحت در مجمع تصویب شده است:**

*** رعایت صلاحیت ذاتی قوای سه گانه در خصوص قوانین:**

*** تعیین اولویت‌های قانون‌گذاری با محوریت:**

*** رعایت تدابیر فرماندهی کل نیروهای مسلح در قانون‌گذاری برای نیروهای مسلح**

*** ترویج و نهادینه سازی فرهنگ رعایت، تمکین و احترام به قانون و تبدیل آن به مطالبه عمومی**